

Verslag lezing door Tom Luken bij het ECBO Utrecht, 21 april 2011

Thema: “Loopbaanbegeleiding schiet de lerende voorbij”

Op donderdagmiddag 21 april 2011 heb ik met veel genoegen bovenstaande lezing en aansluitende discussie bijgewoond. In deze lezing van arbeids- en organisatiepsycholoog Luken stelt hij *kritische kanttekeningen bij de wijze waarop loopbaanleren in het beroepsonderwijs vorm krijgt*. De powerpointpresentatie is hieronder aan de bronnenlijst toegevoegd. Het bijbehorende discussiestuk van Luken is eveneens aan de bronnenlijst toegevoegd. De bekende Frans Meijers gaf zowel een schriftelijke reactie op het stuk van Luken (samen met Marinka Kuijpers, zie bestand in bijlage van dit verslag)) als ook een reactie tijdens de discussie zelf.

Het belangrijkste kritiekpunt van Luken is: er wordt onvoldoende aangesloten bij wat vanuit de ontwikkelingspsychologie en hersenonderzoek bekend is over wat jongeren wel en niet kunnen.

De middag wordt geopend door Marc van der Meer, directeur van het ECBO. Hij wijst en passant op interessante review studies betreffende o.a. de onderwerpen ‘levenlang leren’ en ‘werkplekleren’.

Ook discussies op de website van ECBO (www.ecbo.nl) zijn voor dit onderwerp interessant. Als kanttekeningen bij de heersende theorie over loopbaanleren van Kuijpers en Meijers noemt Luken o.a. de validiteit van de loopbaancompetenties, kanttekeningen bij het begrip ‘arbeidsidentiteit’ en problemen met reflecteren.

Als het gaat over voorbeelden van dialogische gesprekken tipt Luken filmpjes te bekijken van bijvoorbeeld Annemie Winters en Karienne Mittendorff over dit onderwerp. Hij tipt ook een boek van Dijksterhuis ‘Het slimme onbewuste’. Zie de bronnenlijst.

Er moet volgens Luken veel meer rekening worden gehouden met de individuele ontwikkeling van de leerling/student. Ook stelt Luken: Geef prioriteit aan dialoog (counseling) desnoods ten koste van praktijkgerichtheid en vraagsturing.

Daarna komt Frans Meijers aan het woord. Hij stelt dat de bekende theorie van Kuijpers en Meijers veel meer een theorie is van een krachtige loopbaanleeromgeving dan van het loopbaanleren. Hij geeft ook aan dat de theorie in 5 belangrijke wetenschappelijke tijdschriften heeft gestaan, met name ook het toonaangevende ‘Journal of Vocational Behavior’.

Meijers stelt: de dialoog met de student moet gaan over concrete ervaringen. Te veel hang naar de praktijk maakt dat de student wel vaardigheden aanleert, maar dit wil nog niet zeggen dat de student daar een goede dialoog over kan voeren. Een vraaggerichte omgeving wil zeggen dat de omgeving zo ingericht wordt, dat de student meer met vragen komt. Belangrijk is dus: praktijksturing, dialoog, vraaggerichtheid.

Echter van groot belang is dat de begeleiders goed getraind zijn en zelf loopbaancompetenter worden!

Waar moet de dialoog over gaan? Het moet een vorm van counseling zijn bij loopbaanvragen, bijvoorbeeld over het toekomstbeeld van de student, over een keuze die je als student wil maken maar die een andere keuze is als die van je ouders, over testresultaten enz.

Het gaat er om dat de begeleider in de dialoog de juiste vragen stelt. Bijvoorbeeld: 'wat heb je gezien in een praktijksituatie en wat sprak je daarin aan?' Als je dan het antwoord krijgt: ik vond er niets aan, vraag dan door, bijvoorbeeld: 'geef aan waarom je er niets aan vond!'.

De ogen van jou als studentbegeleider moeten open gaan: krijg er inzicht in dat je meer voor de student denkt dan dat je de student zelf laat nadenken. Probeer de student te activeren in: 'waar ben ik goed in, welk werk ligt mij'.

Het vraagt veel van begeleiders om zo te gaan werken, maar het is wel heel belangrijk.

Het reflecteren dient stapsgewijs te moeten worden opgebouwd en moet aansluiten bij het niveau van de student.

Uit onderzoek blijkt dat in de dialoog met de student de begeleider zich als volgt opstelt:

65% praat tegen de studenten, 30% praat over de studenten, 5% praat met de studenten.

Bovendien: in geheel VMBO, MBO en HBO samen wordt 90% van de (studie)loopbaanbegeleiding verzorgd door docenten die daar niet voor opgeleid zijn.

Een docente Omgangskunde vanuit de zaal pleitte voor meer opgeleide loopbaanbegeleiders. Echter dan bestaat weer het gevaar dat deze mensen wel voor de gesprekvoering goed zijn opgeleid, maar te ver afstaan van de praktijkervaringen van de studenten, omdat ze niet op de werkvloer van de studenten komen.

Eind 2011 is het proefschrift gereed van Annemie Winters betreffende het onderwerp 'docenten trainen op het gebied van het voeren van de dialoog/counseling met studenten'.

Luken stelt: er zou een nieuwe theorie moeten komen waarin ontwikkelingspsychologie (de verschillende ontwikkelingsfasen) gekoppeld wordt aan loopbaanleren en 'wisselwerking met de praktijk'.

In de discussie over voordelen en nadelen van reflectie bedenkt iemand de term 'profflecteren'. Hiermee wordt bedoeld: hoe kan ik vooruit, wat leer ik van deze opgedane ervaringen voor mijn toekomst.

Al met al was het uitermate boeiend naar beide sprekers te luisteren.

Henk van Gils, docent Hogeschool Inholland, student masterstudie Leren&Innoveren

Bronnen:

Luken, T. (2011) *Loopbaanbegeleiding schiet de lerende voorbij. Discussiestuk*. Amsterdam: Luken Loopbaan Consult

Luken, T. (2011) *Loopbaanbegeleiding schiet de lerende voorbij. Presentatie, gehouden te Utrecht op 21 april 2011*. Zie <http://home.planet.nl/~tluken/llc.htm>

Dijksterhuis, A. (2007) *Het slimme onbewuste*. Amsterdam: Prometheus